

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΣΧΟΛΕΙΟΥ - ΓΟΝΕΩΝ
ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ ΓΟΝΕΩΝ
ΠΑΙΔΙΩΝ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΥΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Παρασκευόπουλος Θεόδωρος

Σχολικός Σύμβουλος Δ.Ε.30^{ης} Περιφέρεια Αττικής

Στα πλαίσια της αντίληψης, ότι είναι ανάγκη ο εκπαιδευτικός οργανισμός να δημιουργεί ευκαιρίες για συμμετοχή της κοινωνίας στη ζωή του, αλλά και για δική του συμμετοχή στη ζωή της κοινωνίας, οι γονείς μπορούν να έχουν μια ολοκληρωμένη ενημέρωση και συμμετοχή σε θέματα που αφορούν την ανάπτυξη των παιδιών τους. Αυτό είναι κάτι που ταυτόχρονα δίνει και στο σχολείο τη δυνατότητα να τείνει να «ολοκληρωθεί» ως εκπαιδευτικός οργανισμός.

Όταν οι γονείς δεν είναι ενεργοί στη διαδικασία αυτή, οι εκπαιδευτικοί μπορούν μερικές φορές να παρερμηνεύσουν την έλλειψη συμμετοχής τους. Μπορούν να θεωρήσουν ότι οι γονείς είναι ικανοποιημένοι με τις αποφάσεις που λαμβάνονται για το παιδί τους και δεν βλέπουν την ανάγκη για την περαιτέρω συμμετοχή, ή ότι είναι απαθείς για τη συμμετοχή τους στη διαδικασία, ή δεν έχουν αρκετές πληροφορίες για τη «λειτουργία» του παιδιού τους και τη φύση των αποφάσεων που λαμβάνονται και τους επιτρέπεται να συμμετέχουν. Υπάρχουν βέβαια και άλλα εμπόδια που μπορούν να αποκλείσουν την ενεργό συμμετοχή ενός γονέα στη διαδικασία.

Είναι διαπιστωμένο ότι η σχέση των οικογενειών των παιδιών με ειδικές ανάγκες με τους εκπαιδευτικούς που έρχονται σε επαφή για βοήθεια, συχνά είναι προβληματική και χαρακτηρίζεται από αντιπαλότητα. Όσο και αν είναι δεδομένο ότι κάθε διαταραχή σε μια σχέση αποδίδεται σε χαρακτηριστικά αμφότερων των μελών της και & αυτή καθαυτή τη δυναμική που την χαρακτηρίζει, οι εκπαιδευτικοί και όχι οι γονείς είναι εκείνοι που κατά κύριο λόγο θα πρέπει να ασχοληθούν με το θέμα αυτό. Οι ειδικοί που εργάζονται σε έναν τομέα, έχουν διαλέξει οι ίδιοι να κάνουν αυτή τη δουλειά, σε αντίθεση με τους γονείς που δεν είναι από επιλογή σ' αυτή τη θέση.

Ο Walker (1989) παρατηρεί, ότι συγκεκριμένα στοιχεία που χαρακτηρίζουν την επικοινωνία δασκάλων-γονιών, δημιουργούν αίσθηση ενόχλησης και δυσκολεύουν τους γονείς να αναφερθούν και να συζητήσουν λεπτά θέματα. Αυτό που προέκυψε από την ερευνά του είναι ότι οι κανόνες που καθόριζαν τον τρόπο επικοινωνίας δεν ήταν τέτοιοι που να ενθαρρύνουν σωστές και ειλικρινείς συζητήσεις. Δηλώσεις που δεν σηκώνουν αμφισβήτηση ή έλλειψη ερωτήσεων ή έλλειψη προσφοράς στήριξης είναι μερικά από τα στοιχεία του τρόπου αυτής της επικοινωνίας.

Στις συζητήσεις αυτές γονέων και δασκάλων, καθένας μιλούσε για τον εαυτό του και τις δικές του προτεραιότητες και δεν υπήρχε διάθεση ενεργητικής ανταλλαγής.

Πρέπει οι ειδικοί να φροντίζουν, ώστε να μπορούν να εστιάζουν την προσοχή τους και τους στόχους τους στην οικογένεια. Ένας σωστός τρόπος συνεργασίας προϋποθέτει αμοιβαία θέληση για προσφορά -και αποδοχή- βοήθειας. Η αποτελεσματική προσφορά βοήθειας γίνεται μόνο στα πλαίσια μιας ισότιμης συνεργασίας γονιού-ειδικού, γιατί μόνο τότε απευθύνεται στις ανάγκες που ο ίδιος ο γονιός νοιώθει ότι έχει και επομένως τότε μόνον την δέχεται πρόθυμα και την αξιοποιεί. Κάτι τέτοιο απαιτεί μια επαναξιολόγηση και επανατοποθέτηση των θέσεων των ειδικών σχετικά με το πώς ορίζουν τη βοήθεια που παρέχουν. Για να εφαρμοστούν συγκεκριμένες στρατηγικές συνεργασίας που είναι απαραίτητες για μια επιτυχημένη παρέμβαση, πρέπει πρώτα να υιοθετηθούν ουσιαστικές αξίες και στάσεις, όπως ισότητα, πραγματική συνεργασία, μοίρασμα πρωτοβουλιών και υπευθυνοτήτων, εστίαση και δέσμευση στις αρχές της οικογενειοκεντρικής προσέγγισης.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ ΓΟΝΕΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

1. Δομή της οικογένειας και ο ρόλος της

Έχει πάψει πια το κλασικό μοντέλο οικογένειας, που αποτελείται τον πατέρα, τη μητέρα και τα παιδιά, να θεωρείται το μοναδικό μοντέλο οικογένειας. Ήδη οι μονογονεϊκές οικογένειες έχουν αυξηθεί σημαντικά. Παρ' όλες τις διαφοροποιήσεις της η οικογένεια αποτελεί τη βασική μονάδα κοινωνικοποίησης του παιδιού. Τα παιδιά εξαρτώνται άμεσα από το οικογενειακό περιβάλλον για την επιβίωση τους, για τη συναισθηματική, γλωσσική και πολιτισμική τους ανάπτυξη.

2. Περίοδοι αλλαγών στην εξέλιξη της οικογένειας

Η δυαδική μορφή είναι η αρχική μορφή της οικογένειας. Είναι ο πρώτος κύκλος της οικογένειας. Ο κύκλος αυτός διευρύνεται αμέσως μετά την γέννηση του πρώτου παιδιού και μπαίνει σε νέα φάση, αυτήν της ανατροφής του παιδιού. Αυτή η μετάβαση από τον ένα κύκλο στον άλλο συνεπάγεται και την αλλαγή ρόλων και λειτουργίας των μελών. Αυτό δημιουργεί συνήθως αναστάτωση καθώς τα μέλη της οικογένειας προσπαθούν να προσαρμοστούν στις νέες καταστάσεις και να ανταποκριθούν στις νέες ανάγκες.

Αυτή η περίοδος είναι κρίσιμη για την συνοχή την οικογένειας και τις σχέσεις μεταξύ των μελών. Η απόκτηση του πρώτου παιδιού φαίνεται να είναι η πιο δραματική αλλαγή για μια οικογένεια. Οι περισσότεροι γονείς θυμούνται την περίοδο πριν τη γέννηση του παιδιού σαν την

πιο ευτυχισμένη περίοδο του γάμου. Η αναστάτωση αυτή είναι πολλαπλάσια όταν η οικογένεια αποκτά ένα παιδί με ειδικές ανάγκες γιατί η ανάγκη για αλλαγές και προσαρμογές είναι μεγαλύτερη.

3. Κρίσεις στην οικογένεια ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Οι γονείς των παιδιών με ειδικές ανάγκες σύμφωνα με τους ερευνητές (KIRK, GALLAGHER, ANASTASIOW.1953), αντιμετωπίζουν δυο μεγάλες κρίσεις.

Η πρώτη κρίση είναι ο «συμβολικός θάνατος» του παιδιού που περίμεναν. Οι γονείς κατά την διάρκεια της εγκυμοσύνης ονειρεύονται ένα υγιές, έξυπνο, όμορφο, μωρό (βάζουν στόχους εκπαιδευτικούς, κοινωνικούς, οικονομικούς). Όλα αυτά «πεθαίνουν» με τη γέννηση ενός παιδιού με Ε.Α. Έτσι θρηγούν για τον χαμό του παιδιού που είχαν ονειρευτεί. Η δεύτερη κρίση που αντιμετωπίζουν οι γονείς προέρχεται από τις αυξημένες και ειδικές απαιτήσεις για την καθημερινή φροντίδα του παιδιού με Ε.Α.

Αυτό βέβαια δεν αφήνει ανεπηρέαστα τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας. Ολόκληρη η οικογένεια διαταράσσεται και χρειάζεται στήριξη και βοήθεια από τους ειδικούς. Αυτό που ήταν γνωστό εμπειρικά, τώρα αποτελεί αποτέλεσμα ερευνών (MOORES 1996). Τα παιδιά είναι μέρος ενός συστήματος, της οικογένειας και έτσι ότι συμβεί σ' αυτά επηρεάζει όλα τα άλλα μέλη.

Επομένως η παρέμβαση έχει οικογενειοκεντρικό χαρακτήρα.

4. Είναι αναγκαία η Έγκαιρη Παρέμβαση

Τα πρωτογενή προβλήματα (βαρηκοΐα, νοητική υστέρηση, μαθησιακές δυσκολίες κ.α.) είναι δυνατόν να επιφέρουν δευτερογενή, που συνήθως είναι η ελλιπής ή προβληματική επικοινωνία με τους γύρω. Είναι δυνατόν δηλ. ένα αισθητηριακό πρόβλημα π.χ. (βαρηκοΐα) να δημιουργήσει προβλήματα στον αντιληπτικό τομέα, στην ομιλία, στην επικοινωνία, στην κοινωνική συμπεριφορά, στο γνωστικό τομέα, στο συναισθηματικό, στον νοητικό και στον επαγγελματικό. Στόχος της έγκαιρης παρέμβασης είναι να περιοριστεί η πρωτογενής δυσκολία και να προληφθούν τα δευτερογενή και να καλυφθούν οι ανάγκες του κωφού παιδιού και της οικογένειας του.

5. Περίοδοι άγχους κατά την ανάπτυξη ενός ατόμου με ειδικές ανάγκες.

Πολλοί ερευνητές (KIRK 1993, MOSES 1985, MOORES 1996) έχουν βρει ομοιότητες μεταξύ των σταδίων που περνούν οι γονείς των παιδιών με ειδικές ανάγκες, με τα στάδια της αποδοχής του θανάτου ενός αγαπημένου προσώπου. Η κατάσταση που επικρατεί με τη διάγνωση

προβλήματος στο παιδί, μοιάζει ακριβώς με την κατάσταση που επικρατεί με το θάνατο ενός μέλους της οικογένειας. Η ζωή όλων αλλάζει. Υπάρχει σοκ, έντονος πόνος και θρήνος για την απώλεια του «υγιούς» παιδιού. Η οικογένεια βρίσκεται σε κατάσταση πένθους για τα χαμένα όνειρα και τις συναισθηματικές της επενδύσεις. Ο MOORES (1996) αναφέρει ότι οι γονείς αυτοί περνούν τις παρακάτω τέσσερις περιόδους μεγάλου άγχους κατά τη διάρκεια της ανάπτυξης του παιδιού :

- * Τη διαδικασία της αποδοχής της διάγνωσης του προβλήματος
- * Την είσοδο του παιδιού στο σχολείο.
- * Την αρχή της εφηβείας.
- * Την ενηλικίωση του παιδιού.

6. Οι Φάσεις του « θρήνου »

- * ΣΟΚ
- * ΑΡΝΗΣΗ
- * ΕΝΟΧΗ
- * ΚΑΤΑΘΛΙΨΗ
- * ΘΥΜΟΣ
- * ΑΠΟΔΟΧΗ